

Gyűjteményalapítóink, Prof. José Hidasi

SOLTI Béla

Mátra Múzeum, Gyöngyös

1986. őszén Budapestről, a Természettudományi Múzeum Madárosztályáról telefonot kaptam. Jelezték, hogy egy Braziliában élő magyar származású ornitológus professzor látogatott hozzájuk, és a programjában a budapestin kívül meg szeretne nézni egy vidéki múzeumot is. Választásuk ránk esett, így pár nap múlva találkoztam HIDASI Józseffel.

Gyűjteményünket megtekintve elismerően nyilatkozott, és már ekkor felajánlotta támogatását. Szándéka volt ugyanis szülővárosának egy madáryanagot adományozni, de az ottani múzeumnak nincs természettudományi részlege. Így ezt a kollekciót nekünk ajánlotta fel, és ígéretét hamarosan be is váltotta.

1987-ben 144, majd a következő évben még 42 bőrbe preparált brazíliai madarat ajándékozott múzeumunknak, mellyel lényegében megalapozta a madárgyűjteményünk egzotikus részlegét (eddig ugyanis más földrészekről csak szórványosan volt anyagunk). A 186 példány 93 nemzetségbe tartozó 116 fajt foglal magába. Az anyag a Ihreskiornithidae, Anatidae, Accipitridae, Falconidae, Cracidae, Rallidae, Columbidae, Psittacidae, Strigidae, Trogonidae, Alcedinidae, Picidae, Furnariidae, Formicariidae, Pipridae, Tyrannidae, Mimidae, Turdidae, Polioptilidae, Imberiziidae, Cardinalidae, Ithraupidae, Iersinidae, Parulidae, Icteridae, Fringillidae, és Corvidae családokból tartalmaz példányokat. A fajok jegyzékét - a lelőhelyekkel együtt - részletesen egy későbbi munkámban ismertetem.

MUNICÍPIO DE GOIÂNIA

Diploma honorífico de cidadão goianiense

O Presidente da Câmara Municipal de Goiânia, expressando o pensamento do povo goianiense, corporificado na Lei n.º 6 222 de 6 de dezembro de 1984, votada pelo Poder Legislativo desta Capital, confere ao **Senhor José Hydasi** o título honorífico de **CIDADÃO GOIANIENSE**, pelos relevantes serviços prestados ao Município.

Goiânia, 24 de agosto de 1988

PRESIDENTE

HIDASI József Goiânia városától kapott díszpolgári oklevele.

Beszélgetésünk során, mint "madarászok" hamar megtaláltuk a közös hangot. Kérdéseim között az is szerepelt, hogy hogyan jutott el Braziliába. Rövid választ adott, a részletesebb eseményeket később egy önéletrajzából tudtam meg.

HIDASI József 1926. május 9-én született Makón. Itt végezte az elemi iskoláit, majd a római katolikus polgári iskolát is. Tanulmányait az ujszegedi tanítóképzőben folytatta, de már itt - engedéllyel - hallgatta a szegedi főiskola természet tudományi előadásait, ami megadta az alapot a későbbi tanulmányai, kivált képp az ornitológia elsajátításához. Az iskola utolsó két évét a kiskunfélegyházi Líceum- és Tanítóképző Intézetben fejezte be. A vizsgák letétele után - mint kaladványó fiatalember - 1946-ban elhagyta Magyarországot.

Először Hornebourg városában adminisztrációs főiskolai végzettséget szerzett, melynek szakosodása elsősorban a sportra és a kultúrára terjedt ki. Az iskola elvégzése után az osterodei menekülttábor magyar iskolájának igazgatójává nevezték ki. Innen Franciaországba került, ahol az ottani menekült magyarok kultúrfőnöke lett. Közben a lillei szabadegyetemen folytatta ornitológiai tanulmányait, majd Párizsba ment, hogy összeköttetésbe kerüljön az ottani nemzeti múzeummal. Az ott kapott ösztönzés hatására 1950 novemberében saját költségén Braziliába utazott.

Első munkahelyén, a földművelési minisztériumban a brazil madárfauna kutatásával bízták meg. Tevékenységét elismerve áthelyezték a Nemzeti Tudományos Kutatóintézetbe, ahol a gyűjtés volt a feladata, s ennek eredményeképpen nyílt meg a Brazil Nemzeti Múzeum állattára.

1955-ben áttelepült Goiániába, ahol a földművelési intézetben, mint természetkutató dolgozott. Munkája során saját múzeumot létesített, melyet 1956-ban a Goiás Szövetségi Államnak adományozott. Ugyanezen évben az amazóniai kutatóintézet meghívta tudományos munkatársnak, ahol antropológiával is foglalkozott. Az amazóniai indián törzsekről két tanulmánya jelent meg.

A belémi székhellyel működő intézetben vezette az Emilio Gueldi Múzeum zoológiai osztályát is.

A goiániai kormány 1962-ben felkérte az ottani zoológiai kutató osztály megalakítására. 1970-ig ezt a beosztást mint az állatkert igazgatóhelyettese, és az általa adományozott múzeum igazgatója töltötte be. Közben rendes tanára volt a helyi gimnáziumnak, és óraadó tanára a goiániai egyetemnek, ahol alkalmazott biológiát oktatott. 1962-ben felvette a brazil állampolgárságot.

1970-72 között meghívást kapott a recifei egyetemre, mint oktató. Innen a cuiabá-i egyetemre került tanárnak, s mellette állami megbízást kapott az ottani természettudományi kutatóintézet igazgatói posztjára. Megalakította a helyi természettudományi múzeumot, az egyetemen pedig felállította a didaktikai tudományos múzeumot. Kutatásokat végzett a Pantanal do Mato Grosso-ban, ezekről tanulmányai jelentek meg.

Útja ezután az Amerikai Egyesült Állomkba vezetett, ahol ornitológiai tanulmányokat folytatott a Los Angeles-i, az oklahomai és a Harward egyetemen. Ezután Ottawában szerzett speciális ornitológiai képesítést. Innen visszatért Goiániába, az ornitológiai múzeum főigazgatójaként hasznosítja eddigi tanulmányait.

Jelenleg természetvédelmi kérdésekkel foglalkozik, előadásokat tart. A goiániai egyetemen megkezdte egy 8 füzetes madártani könyve összeállítását Goiás állam madarairól. Tervei között szerepel az is, hogy ornitológiai múzeum kiállítását egy kisebb magyar madártani anyaggal is bővítse.

HIDASAI Józsefnek csak gratulálhatunk ehhez a szép életúthoz, és a továbbiakban is sok sikert, és eredményekben gazdag munkát kívánunk.

Dr. SOLTI Béla
H-3200 GYÜNGYÖS
Kossuth u. 40.

Les Line (szerk.): The Audubon Society Encyclopedia of Animal Life

Az állatrendszertannal foglalkozók ismereteik bővítésére, tanulságosan használhatják az amerikai szakirodalomban az utóbbi években megjelentetett enciklopédiát. Az U.S.A - ban a Nemzeti Audubon Társaság a legrégebbi és legnagyobb magánszervezet közé tartozik, 515 ezer taggal és 500 helyi, vidéki szervezettel. A társaság munkatársai az ember természeti öröksége érdekében végeznek környezet-nevelési és fenntartási akciókat és kutatásokat. Védik az élővilágot az U.S.A -ban több, mint 70 rezervátum területén, a két óceán partjai között. Fenntartanak nyitott oktatási központokat, ökológiai műhelyeket és kiadják a díjnyertes Audubon és az American Birds magazinokat. E tevékenységük egyik reprezentánsa "Az állatok enciklopédiája", mely 1987-ben 5. kiadásban jelent meg. A nagyméretű 280 x 230 mm-es lapokon, 606 oldalon, igen dekoratív, színes és fekete fehér fotók gazdag illusztrációja teszi élményszerűvé a könyv tudományos értékét. A könyvet 12 szerző írta, az szakma kiválóságai.

Az első oldalakon két oldalnyi színes tabló az állatvilág evolúciós fejlődését mutatja be a különböző geológiai korokban. A függőleges vonalak az egyes állatcsoportoknak a geológiai periódusokkal való kapcsolatát, a pontozott vonalak pedig jelzik annak a feltételezését, hogy az állatcsoportok milyen geológiai korokban jelentek meg.

Az állatvilágot 33 törzsbe sorolják. A következő rendszertani kategóriákat használják: phylum, subphylum, classis, ordo, familia, genus, species. Az állatok angol neve mellett a tudományos név is szerepel. Teljességre nem törekedve modern áttekintését adják a ma élő állatfajok főbb csoportjainak, törzseinek. Az első oldalakon a gerincesek törzsét írják le !

Kiemelném, hogy az Urochordata törzs elnevezése a Procordatanak felel meg, melyek tengeriek és kb. 2000 fajt sorolhatunk ide. A Brachiopoda törzs megfelel a Brachiata (Béltelenek) elnevezésnek. A Pentastomida törzsbe kb. 70 faj tartozik, melyek mind paraziták. Ezeket a magyar szakirodalom a Linguatuloidea (Féregatkák) osztályába sorolta. Törzs kategóriájába a következő állatcsoportok tartoznak: Chetognatha (Serteállkapcsuak), Entoprocta (Álmohaállatok), Bryozoa (Mohaállatok), Phoronida (Csöves tapogatósök), Onychophora (Karmosak), Tardigrada (Medveállatok), Pognophora (Tapogató szakállasok), Echiura (Ormányos férgek), Sipuncula (Fecskendő férgek), Priapulida, Acanthocephala (Buzogányfejűek), Nematoda (Fonálféreg), Kinorhyncha (Üves féregcskék) Gastrotricha (Csillóshasúak), Rotifera (Kerekesféreg). A Rhynchocoela törzsnek a Nemertoidea (Zsinórféreg) felel meg. Külön törzsbe említik a Mesozoa állatokat kb. 50 fajjal, melyek a magyar szakirodalomban a Moruloideak (Szedercsíraszerűek). Röviden tárgyalt a Mollusca-n (Puhatestűek) belül a Gastropoda (Csigák) osztálya (490-493 oldal), részletezett a Pisces (Halak) (321-377 oldal) és az Amphibia (Kétéltűek, 265-319 oldal) osztálya. A Protozoa-k (Egysejtűek) rendszerezésében 3 subphylumot különít el: a Sarcostigophora, a Sporozoa és a Ciliophora.

A színes, fekete - fehér fotók, 973 db, az egyes állatfajok környezetét, habitusát és életmód-szituációját hűen reprezentálják. Az enciklopédiát a kutatásban, oktatásban egyaránt jól hasznosíthatjuk. (Megjelent: U.S.A. 1987, Portland House, New York. 5. kiadás).

Dr. KISS Ottó
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola
H-3300 EGER
Szabadság tér 2.